

Рецензия

на дисертационен труд на тема

ОСНОВНИ ТЕНДЕНЦИИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЛТИМЕДИЙНИ ТЕХНОЛОГИИ В БЪЛГАРСКОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО. ПРИЛОЖЕНИЕ В ПРАКТИКАТА

на докторант Иван Петков Ямалиев

За присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика
на обучението по изобразително изкуство)

Научен ръководител: проф. д-р Орлин Дворянов

Page | 1

Дисертационният труд на Иван Петков Ямалиев - редовен докторант към катедра „Визуални изкуства“ на ФНОИ, е посветен на актуален, иновативен и развиващ творческото мислене проблем при преподаването на мултимедийни технологии в процеса на обучение по изобразително изкуство в българското висше образование. Тяхното присъствие в преподаването на концептуално изкуство, според докторанта, е съществена част от обучението, насочена пряко към реализацията на авторски визуално-пластични продукти. Изследователският интерес е фокусиран основно върху студенти от специалност „Изобразително изкуство“ на Софийския университет, като обект на анализ и изводи в труда, на част от преподаването на концептуални изкуства в специалности като „Дигитални изкуства“ в НХА, както и в някои от специалностите във ВТУ, АМТИИ, НАТФИЗ, СУ, ЮЗУ, ШУ и НБУ. Иван Ямалиев се аргументира за избора си на контингент за педагогическия си експеримент позовавайки се на възможността за „изследване на отделния случай“ отбелязана в „Методи и методология на педагогическите изследвания“ (Бижков Г., Краевски В. Методи и методология на педагогическите изследвания. УИ “Св. Климент Охридски”, С., 1999). Като причина за акцента върху художественото обучение във висшите училища докторантът изказва съждението, че „поводът за написването на труда е свързан с търсенето на възможности за обучение по мултимедийни технологии в сферата на изобразителното изкуство, ориентирано към изграждането на авторско самосъзнание за творческо изразяване чрез

мултимедийните технологии, в отговор на динамичното развитие на технологични средства в съвременното изкуство.“ (стр. 2)

В следствие на тази водеща за изследването философия броят на участващите в методическия експеримент студенти се състои от групи по четири души от два випуска (16-ти и 17-ти) на специалност „Изобразително изкуство“, ФНПП (сега ФНОИ), СУ „Св.Климент Охридски“. Работата си с изследвания контингент, докторантът обобщава подчертавайки, че цели осъществяването на творческо развитие, което да доведе до създаване на активни и с личен почерк артисти, овеществяващи се чрез средствата на мултимедийните технологии. Иван Ямалиев апробира предлаганата от него методическа система в рамките на практическата експериментална част на изследването си.

Във формално отношение дисертационният труд обхваща обем от 267 страници. Те са структурирани в увод, четири глави (постановка на проблема, изследователска част, анализ и оценка на резултатите от изследването) и заключение. Важна част от труда е приложението от 69 страници, което включва илюстративен материал, анкети, както и компакт диск с творчески мултимедии на изследваните студенти. То визуализира базиса на арт-педагогическия експеримент и документира неговата реализация. Изображенията са свързани с всички глави на труда и отразяват приложената методическа постъпателност.

Използваните в труда източници са 113, от които: 75 броя на кирилица, 8 броя на латиница, 28 броя интернет източници. При това разпределение на текста привес има втора глава „II. Постановка и разглеждане на проблема. Преглед на литературни и други източници“. (9бстр.)

Изследването е качествено по вид, с теоретико - емпиричен характер. То е съсредоточено и проведено в периода 2010г. - 2011г., като част от редовната докторантура на Иван Ямалиев. Големият времеви диапазон между конкретния изследователски период и презентирането на труда, поражда и полемичността на някои от теоретичните постановки заложиени в него.

В Увода авторът представя научния проблем, актуалността на направлението, научната и практическа актуалност, както и обекта, предмета, целите и задачите на изследването. В тази част на текста се намира и хипотезата на труда, а конкретно

произтичащите от това цели са разделени на научно - теоретични и практико-приложни. Добро впечатление прави извеждането на конкретни задачи и особено акцентът върху провеждането на практически експеримент като методически модул насочен към обучени по мултимедийни технологии студенти, насочен към непосредствено изследване на действащите механизми в процеса на изграждане на нагласа за творческо себеизразяване, чрез мултимедийни технологии (задача 4). Както и осигуряване на възможности студентите да реализират свои творчески мултимедийни решения в публичното арт - пространство (задача 5). Тези задачи са насочени не само към методиката на преподаване на тази специфична част от концептуалното изкуство, а и към доказване на тезата на труда - създаване на медийни артисти.

Изследването на Иван Ямалиев е структурирано и като теоретична, и като емпирична разработка. От документираните резултати в Приложението от 28 до 68 стр. се налага изводът, че докторантът създава успешно работеща методическа система. Добро впечатление прави представянето на структурата на дисертационния труд и синтезирането на проблематиката от всяка глава (6 стр.). Така са по-ясни ракурсите върху конкретно разглежданата тема в съответната глава и различните акценти върху теорията на изкуството, културологични, социологични и методически постановки, което определя интердисциплинарния характер на труда.

Във втора глава на изследването „II. Постановка и разглеждане на проблема. Преглед на литературни и други източници“ докторантът акцентира върху етимологията на термина „мултимедийни технологии“, важен за авторската му теза, отразен в създаването и развитието на методика на преподаване на концептуално изкуство. Иван Ямалиев се позовава на различни автори, източници и отделни артисти (Л. Стайков, М. Тодорова, Х. Монева, Студио Адзуро, Г. Ружев, Б. Сергинов и др.). Добро впечатление, в тази част от главата, прави позицията на автора представяща противоположни гледни точки, на базата на които той успява да синтезира своя лична позиция, обвързана с тезата на труда (Марша Маклуън, например). Също така докторантът се позовава и творчески осмисля тези на Ж.-Ф. Лиотар и Е. Фром, У. Еко, Е. Касирер (през С. Стефанов). В тази част на главата се отбелязват и мултимедийни програми, с които се борави в процеса на създаване на съответните произведения като следствие на генерираната и апробирана методика. За целите на изследване,

докторантът подчертава, че са предпочитани Adobe Flash и Sony Vegas, но спрямо нуждите за постигане на конкретни резултати в крайния мултимедиен авторски продукт в се разчита и на Adobe Photoshop, Adobe Illustrator и Pinnacle Studio. Обобщавайки различни становища на автори пряко ангажирани с тази страна на концептуалното изкуство, той формира съждение, че „електронна природа на изкуството способства опитите за промяна на „даденостите“ като се откриват и създават нови видимости за света“ (стр.32).

Интересен е ракурсът към присъствието на мултимедийните технологии в българското концептуално изкуство. Тази специфична ниша на арт-реализации, авторът ситуира в българското художествено пространство от 90те години на XX век до сега. Споменати са автори с нееднозначни позиции и полемични мнения, което е както качество на текста, така и на личната артистична позиция на докторанта. Визуалните примери в Приложението (12-13 стр.) подкрепят тезата му, независимо от налагащата се субективност. Иван Ямалиев съвестно изброява артисти, фестивали институти и други арт-форуми и форми, които имат пряко отношение към представяната от него проблематика на подточката на главата (т. II.3). Безспорно най-интересната в тази глава е подточка 4. Докторантът се съсредоточава върху различни университети, в които под някаква форма присъства мултимедийно обучение. Акцентът в представянето и авторския коментар в тази част на труда, трябва да бъде подчертано, че визира ситуация в образованието и изкуството от преди почти десет години. Докторантът основно акцентира върху практиката и подготовката на визуални артисти в МА „Дигитални изкуства“, НХА, и чуждестранни ВУЗове. Той достига до извода, че „реалното осъществяване на мултимедийна художествена среда е немислимо без целенасочено и пълноценно образование, което да формира „новия артист“, който да се самопознава на ново ниво, да борави със символите и знаците по нов начин, за да достига до нови творчески хоризонти“ (Автореферат, 10 стр.). Полемична е позицията на докторанта по повод дизайна и другите форми на изкуство. Той находчиво цитира Ив. Стефанов и Фреек Блумърс (стр. 88), в подкрепа на тезата си, но мисля че тази част от труда предполага друга посока на развитие на основната теза. В последната подточка на главата Иван Ямалиев се позовава на О. Дворянов (както и в целия текст на труда) и на Маурицио Болонини като интерпретира собствена позиция на базата на техните

съждения. Той казва, че „въвеждането на нови средства, похвати и практики, освен че трансформират природата на художествения артефакт, спомагат за обособяването на ново художествено поле“ (88 стр.). Докторантът отстоява тезата, че първоначално и методическият модул би допринесъл за адекватното позициониране на българските мултимедийни артисти в художествения живот на съвременната електронна епоха.

В трета глава „III. Изследователска част“ авторът очертава теоретичната и методическа рамка на педагогическия експеримент. Докторантът подробно представя характера на изследването и използваните методи като се базира на педагогическите и методологични постановки на Г. Бижков и В. Краевски (Методология и методи на педагогическите изследвания. С., 1995.), също така определя и типологията на изследването си. Логично той използва няколко метода характерни за качествено изследване. В този контекст се вписва и мотивацията му за избор на контингент и пространствено-времеви параметри. Закономерно Иван Ямалиев цитира Хусерл и Хайдегер за използването на херменевтични подходи в изследването. Като качество на труда в тази глава може да бъде отбелязано провеждането на анкети с преподаватели, обвързани с проблематиката на мултимедията (Приложение, 24-25 стр.). На базата на обобщенията от анкетата докторантът откроява акценти, които му помагат в изграждането на оригинална система за прилагане на мултимедийните технологии като основа на творческо мислене и развитие. Според него „учебният модул по мултимедийни технологии във ВУЗове за визуално изкуство е насочен към интелектуална, подготовка на личността на обучаемия за автономна съзидателна дейност и изграждане на индивидуална творческа позиция“. (164стр.)

Безспорно най-интересна в тази глава е подточка 3.3. „Извеждане на модел на методическа система за обучение по мултимедийни технологии във висшето образование по изобразително изкуство (основно изследване)“ Иван Ямалиев обобщава отговори от анкети със студенти, които пряко повлияват структурите на задачите, които са подробно описани от стр. 172 до 178стр. Реализацията на задачите са свързани с публично презентиране на визуалния продукт и също така са изведени критерии за оценка на резултатите.

Смисловият акцент на докторантския труд, на артистичните и изследователски търсения на автора, е безспорно четвърта глава „IV. Качествен анализ и оценка на

резултатите от изследването“. Резултатите от предложената от Иван Ямалиев система от упражнения и апробирана в практиката методика, са отразени и анализирани в текста, а визуализациите в Приложението подкрепят основната теза на докторанта. На базата на много интересни творчески задачи той констатира „развитие на интерес у студентите към изкуството, създавано с мултимедийни технологии“, както и към ролята на визуалния артист в съвременното концептуално изкуство. Също така докторантът отбелязва както наличие, така и развитие на подчертана изследователска и експериментална нагласа у студентите.

Като особено сполучливи реализации с авторово присъствие са работите на Мариян Ценов „Бързи интереси-бавно развитие“ и „Анатомия на политиката“ съпоставими с работите на „Между два свята“ на Катерина Блажева и „Броня на собствената свобода“ на Адриана Иванова. Също така интерес представляват мултимедийните реализации на Янко Андонов „Измерения на индивидуалността“ и „Ментални имланти“. Особено оригинална и с подчертано авторово присъствие е работата на Олга Йочева „Reverie..“. Анализирайки резултатите от постигнатото развитие на творческо мислене и авторово присъствие, докторантът констатира, „че след приключване на методическия експеримент“, при следващите си артистични изяви, изследваните студенти „редовно използват мултимедийните технологии като често ги комбинират с други форми“, което подпомага творческото им изразяване и формира на личен визуален език. Чрез прилагането на съставената от него методическа система и анализа на последвалите резултати, Иван Ямалиев доказва основната теза на труда.

Към дисертационния труд на могат да се отправят някои бележки:

- Във формален аспект има технически пропуски при изписване на имена, отбелязване на издателства, размяна на букви, както и употреба на места на разговорни изрази, които нарушават иначе доброто изложение;

- В съдържателен аспект, към втора глава „II. Постановка и разглеждане на проблема. Преглед на литературни и други източници“, би следвало да се отбележи, че голяма част от постановките на разглеждания проблем се ситуират в период от преди осем-десет години. Частта посветена на дизайна може да отпадне, но да бъде

отбелязана бакалавърската програма „Рисуване и интермедия“ във ВТУ (от 2014г.), например.

Постиженията на представения ръкопис се състоят в следните изводи:

- Формулираните концептуални принципи, които са в основата на организацията и структура на учебно-творческия процес и изграждащи учебния модул, предполагат натрупването на знания, умения и опит във важни насоки за творческата реализация на всеки един студент в контекста на съвременната художествена действителност;
- Предложеният и апробиран методически модул по мултимедийни технологии предвижда стимулирането на студентите към експериментиране и търсене на нестандартни решения за постигане на високи резултати по отношение на смисло-съдържателните качества на създаваната от тях художествена продукция;
- Обучението по мултимедийни технологии, чрез разработения учебен модул предоставя на студентите възможности за разширение и обогатяване на обхвата на творческо себеизразяване;
- Подготовката и участието на студентите в творчески публични изяви спомага значително за развитието на тяхното артистично самосъзнание, което е предпоставка за включването им като автори в художествения живот;

Авторефератът представя принципно всички по-важни части на дисертационния труд. Чрез направените три научни публикации („Мултимедийните технологии като предпоставка за промяна на парадигмата в обучението по изобразително изкуство“, Сборник статии „Образователни иновации в сферата на визуалните изкуства“ на катедра „Визуални изкуства“, ФНОИ, СУ „Св. Климент Охридски“, Симолини. С., 2010; „Основни характеристики на мултимедийните арт форми и тяхното приложение в образованието по изобразително изкуство“, Годишник Том 102 на ФНОИ, СУ „Св. Климент Охридски“. С., 2010; „Мултимедийните форми в изкуството като средство за увеличаване на комуникативните възможности в социо-културното общуване“, Годишник Том 6, ФИ, ЮЗУ „Неофит Рилски. С., 2008, с 115 – 116.) резултатите от дисертационния труд имат необходимата популяризация в средата на специалистите в областта.

Основните творчески интереси на Иван Ямалиев са в областта на пърформанса, инсталацията и мултимедийните технологии. В тези области на концептуалното

изкуство, като автор, той залага на експеримента в съзнателното търсене и създаване на различни ситуации, взаимодействия с акцентирание върху автоизследването. Докторантът заявява, че се стреми към нелимитирани начини на изразяване и провокация на мисловни процеси, както и към социална ангажираност като концептуална арт-база. Page | 8

Той има участия като автор и куратор на различни пърформънси, инсталации и фестивали, у нас и в чужбина, част, от които в последните десет години са: 2017г., пърформанс „<Памет=9.8м/с 2 >” в рамките на пърформанс арт фестивала "София Ъндърграунд" - "Вътрешни конфликти", Електро-контролна зала, НДК, София; 2016г., пърформанс „тРАперцепция” в рамките на пърформанс арт фестивала "София Ъндърграунд" - "Вътрешни конфликти", Електро-контролна зала, НДК, София; 2015г., пърформанс „Алгоритъм - задължаваща крайност” в рамките на пърформанс арт фестивалите "Шах с пешката" и "София Ъндърграунд" - "Машини", Електро-контролна зала, НДК, София; 2014г., инсталация „Актуална визуалност” към проект Imago Mundi на куратора Клаудио Скорети; 2014г., участие с видео документация на авторски пърформанси в изложбата по случай 110 г. от рождението на Кирил Кръстев, ХГ „Кирил Кръстев”, гр. Ямбол; 2014г., инсталация „Невротичен сън”, арт - пленер в с. Градец, България; 2013г., инсталация „Алопластика” към проект "Конгломерации" в рамките на фестивала "Отворени пространства", гр. Ямбол; 2012г., инсталация „Междинен поглед” към арт пленер „Тук е още по-добре”, с. Деветаки, България; 2012г., пърформанс „Отстранена виталност” в рамките на пърформанс фестивала Перф 12, Тампере, Финландия; 2012 г., пърформанс „Шизоидна курва” в рамките на пърформанс фестивала Перф 12, Пори, Финландия, в същата година фестивала на акцията и пърформанса “София Ъндърграунд”, София; 2012 г., идея и художествен ръководител на пърформанс „Отвъд Хибернация” изпълнен от студенти от ателие „N – форми” към специалност ИИ, катедра „Визуални изкуства” ФНОИ, СУ ”Св. Климент Охридски” в рамките на фестивалите „Малък сезон”, Театрална работилница „Сфумато”, както и „Шах с пешката”, НЧ „Николай Хайтов”, София; 2012г., видео документация на осем интервенции под наслов „Осъвременяване или изваждане от строя”, Ег Бар, София, България; 2011г., инсталация „Социална трагедия - закономерност или предопределеност”, създадена по време на резиденция в Есауира

арт център за първото биенале за съвременно изкуство в Казабланка, Мароко; 2011г., инсталация „Сляпо увлечение” арт симпозиум „О, Да”, с. Деветаки, България; 2011г., инсталация „Живи мъртъвци” в рамките на изложбата „Дехуманизация”, БКИ-Братислава, Словакия; 2010г., интерактивна инсталация „Реминисценции на отминалите редове” реализирана в рамките на арт пленера „Деветаки 2010”, с. Деветаки, България, както и много други в периода 2002-2010 г. Иван Ямалиев е идеен и художествен ръководител на различни пърформанси изпълнени от студенти от ателие „N – форми” към специалност ИИ, катедра „Визуални изкуства” ФНОИ, СУ ”Св. Климент Охридски” както и на студентските участия в рамките на фестивалите „Малък сезон”, Театрална работилница „Сфумато” и „Шах с пешката” с НЧ „Николай Хайтов“ в периода 2010-2012г. Освен тази важна за педагогическия експеримент дейност, между 2003 – 2015г., докторантът е участник в различни арт-събития, проекти, форуми, фестивали и младежки културни обмени в България и чужбина.

В заключение, на базата на качествата на текста „Основни тенденции в обучението по мултимедийни технологии в българското висше образование по изобразително изкуство. Приложение в практиката“, както и оценката ми относно реализираните цели и задачи на изследването, автореферата, публикациите и творческите изяви на докторанта, имам основание да смятам, че трудът притежава необходимите качества на дисертационен и да предложа на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „**доктор**“ на Иван Петков Ямалиев.

Рецензент:

проф.д-р Бисера Вълева

14. 03.2020